

17 Octubre, 2018

Maria Reig restaura la construcció de La Cortinada, que ha estat 15 anys tancada ► Pàgina 20

Els orígens reviu a Cal Pal

17 Octubre, 2018

PATROMONI CULTURAL

Cal Pal retorna la identitat i els valors d'Andorra

L'empresària Maria Reig restaura una construcció única i reviu el llegat de la pedra seca

ALBA CASANOVAS
ORDINO
@albacasanovas

Retornar als orígens d'Andorra per revivir el patrimoni cultural i enfortir la identitat del Principat. Aquesta va ser la idea que va gestar l'empresària Maria Reig durant dos anys i que ahir va veure la llum a la casa Cal Pal de La Cortinada amb l'exposició *Primera pedra*, on les pedres de l'edifici dialeguen amb les del paisatge del país.

Per fer-ho possible, es va aliar amb dos elements clau. D'una banda, la tècnica tradicional de la pedra seca, que no utilitza morter en les construccions i és un dels principals llegats de generacions d'andorrans, que uneix el passat amb el present del país aprofundint en les arrels del Principat. Va ser clau en el desenvolupament de l'agricultura i la ramaderia i actualment és un símbol cultural i el cor de la remodelació del paisatge de muntanya. De l'altra, la casa Cal Pal, una cons-

La casa, de l'edat mitjana, ha estat tancada durant 15 anys fins que Reig va trobar-li un fi

trucció única i especial que entona una arquitectura pròpia que ja és difícil de trobar. No hi ha cap borda pairal al país com la de La Cortinada, que es va construir a l'edat mitjana i va anar adoptant trets característics dels segles posteriors. Tancada durant més de 15 anys després que es restaurés minuciosament, la propietat que va adquirir l'empresària Serafi Reig el 1955, va obrir ahir les seves portes de la mà de la seva filla i el seu net amb un objectiu capital: unir la història i la identitat andorrana en un indret únic. «Si identifiquem i coneixem els nostres orígens i ens sentim orgullosos d'ells, podem ser un millor país», va dir l'empresària.

Cal Pal, amb la col·laboració de la Fundació Vila Casas, exposa *Primera Pedra*, de l'artista Jordi Fulla, que presenta 15 obres de construccions de pedra seca. Pintades amb un aerògraf sobre tela i fusta, «**digitalitzen quelcom tan simple com unes pedres amuntades**», va explicar l'autor, que ha treballat en les obres durant dos anys. Fulla i Reig es van conèixer en una exposició de l'artista sobre la mateixa temàtica a Lleida. Fruit d'aquesta trobada, van decidir treballar conjuntament per centrar-se en les construccions del Principat. Durant mesos, va recórrer les munta-

nyes del país. «Aquestes obres em van comportar un moment de reflexió: vaig ser conscient que estava construint la història d'un país», va explicar.

L'espai de Cal Pal neix per fomentar la reflexió sobre la identitat, els orígens, i el patrimoni natural, cultural i paisatgístic d'Andorra. L'espai exposarà les obres de Fulla durant dos anys, però també realitzarà formacions sobre la pedra seca i altres esdeveniments per donar a conèixer els nombrosos usos que ha tingut la tècnica al llarg del temps. Posteriorment, se centrarà amb una altra temàtica cultural cabdal del país.

La importància de la història

La tècnica desgrana els costums del poble andorrà, així com la seva evolució. El cap de Govern, Toni Martí, que va presidir la inauguració, ho va evidenciar: «**Les construccions de pedra seca són com un llibre obert que expliquen com era l'estructura social i econòmica del país, que no hem d'oblidar mai**», va emfatitzar, a la vegada que va reivindicar la seva existència: «**Són fruit de la necessitat i de la humilitat. No hi ha un mèrit més gran que amuntar pedra a pedra la història d'un país. Andorra és rica en històries escrites per anònims que ens donen lliçons útils i importants**». Reig també va remarcar la decisió del seu pare de comprar Cal Pal: «**Va intuir el creixement massiu**

La tècnica constructiva opta a ser Patrimoni de la Humanitat per la Unesco a finals d'any

que va patir Andorra a la dècada dels anys cinquanta del segle passat. Per això, va voler preservar un llegat arquitectònic que pot desaparèixer», va dir l'empresària.

Patrimoni de la humanitat

La tècnica de la pedra seca és candidata a ser declarada Patrimoni Immaterial de la Humanitat per la Unesco a finals d'any. La proposta, encapçalada per Grècia i Xipre, compta amb la participació d'Espanya, França, Itàlia, Suïssa, Croàcia i Eslovènia. Encara que el Principat no hi formi part, és un andorrà, Joan Reguant, qui ha elaborat el dossier definitiu per optar a l'elecció. «**La candidatura té moltes opcions pertir endavant**», va assegurar l'historiador, expert en patrimoni immoble i comissari de l'exposició, Xavier Llovera. =

MARICEL BLANCH

►► De dalt a baix: la casa Cal Pal restaurada per la família Reig. Interior de la casa, amb alguns dels mobles originals amb les obres exposades. El cap de Govern, Toni Martí, durant la inauguració de l'espai, amb Maria Reig, el director general de la Fundació Vila Casas, Joan Torras, el comissari Xavier Llovera i l'artista Jordi Fulla.